

Хърман Мелвил • Уилки Колинс • Шарлот Ридел
Джулиан Хоторн • Мери Уилкинс Фрийман
Ф. Марион Крофорд • Джон Кендрик Бангс • Хърбърт Уелс
Ричард Мидълтън • Уилям Харви • Робърт Хауърд

КЪЩАТА НА УЖАСИТЕ
МИСТИЧНИ РАЗКАЗИ И НОВЕЛИ

The Bell-Tower – Herman Melville
The Traveller's Story of a Terribly Strange Bed – Wilkie Collins
The Last of Squire Ennismore – Charlotte Riddell
Ken's Mystery – Julian Hawthorne
The Southwest Chamber – Mary E. Wilkins Freeman
The Screaming Skull – F. Marion Crawford
For the Blood is the Life – F. Marion Crawford
The Water Ghost of Harrowby Hall – John Kendrick Bangs
The Valley of Spiders – H. G. Wells
The Ghost-Ship – Richard Middleton
August Heat – William F. Harvey
Pigeons from Hell – Robert E. Howard

© Издателство „Изток-Запад“, 2023

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Огняна Иванова, подбор и превод, 2023

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2023

ISBN 978-619-01-1254-9

Хърман Мелвил, Уилки Колинс, Хърбърт Уелс,
Ричард Мидълтън, Робърт Хауърд и др.

КЪЩАТА НА УЖАСИТЕ

МИСТИЧНИ РАЗКАЗИ И НОВЕЛИ

Подбор и превод от английски
Огняна Иванова

Съдържание

КУЛАТА С КАМБАНИТЕ (Хърман Мелвил).....	7
РАЗКАЗ ЗА УЖАСНИЯ, НЕОБИЧАЕН КРЕВАТ (Уилки Колинс).....	27
КРАЯТ НА СКУАЙЪР ЕНИСМОР (Шарлот Ридел).....	45
ТАЙНАТА НА КЕН (Джулиан Хоторн).....	53
ЮГОЗАПАДНАТА СТАЯ (Мери Уилкинс Фрийман).....	79
ЧЕРЕПЪТ, КОЙТО ПИЩИ (Ф. Марион Крофорд).....	109
КРЪВ И ЖИВОТ СА ЕДНО (Ф. Марион Крофорд).....	143
ВОДНИЯТ ДУХ ОТ ХАРОУБИ ХОЛ (Джон Кендрик Бангс).....	161
ДОЛИНАТА НА ПАЯЦИТЕ (Хърбърт Уелс).....	171
КОРАБЪТ ПРИЗРАК (Ричард Мидълтън).....	185
АВГУСТОВСКА ЖЕГА (Уилям Харви).....	197
ГЪЛЪБИ ОТ АДА (Робърт Хауърд).....	203

КУЛАТА С КАМБАНИТЕ

В южната част на Европа, близо до столица, някога богата на фрески, сега разядени от влажна плесен, на сред равнина се издига грамада, приличаща отдалече на черен, обрасъл с мъх ствол на колосално висок бор, повален в незапомнени времена заедно с Анак и Титана*.

Навсякъде, където паднат борове, те загиват и остават купчини с мъх – последна сянка, хвърлена от загиналото дърво; тя нито се увеличава, нито се скъсява, неподвластна на мимолетното лъжовно слънце. Неизменната сянка определя истинските размери на падналия ствол, намиращ се толкова далече на запад от онова, което прилича на повалено дърво – от наподобяващата насочено копие обрасла с лишеи развалина посред равнината.

Само как звънтяха сребърните птичи гласове от върха на това дърво! От този каменен бор с метална волиера в короната, от Кулата с камбаните, изградена от велик изобретател – окаяното, подхвърлено дете на име Банадона. Също както Вавилонската кула, основата ѝ е сложена в решителен миг на земната обнова подир Втория потоп, когато водите на Безпросветните векове пресъхват и отново пониква зеленина. Нищо чудно, че след като всичко е било потънало толкова дълго дълбоко във водата, както става и със синовете на Ной, очаквани-

---

* Исполини от еврейската библия и старогръцката митология. (Всички бележки под линия, без изрично упоменатите, са на преводача.)

ята на един народ възтържествуват и стремежите му се осъществяват в Сенаар*.

Нямало европейец в този период, който да надминава Банадона по решителност. Забогатяла от търговия с левантийците, държавата, в която той живеел, пожелала да притежава най-знаменитата кула с камбани в Италия. Репутацията на Банадона му осигурила той да бъде архитектът.

Кулата ставала все по-висока с всеки положен камък и всеки изминал месец. Издигала се със скоростта на охлюв, но с достойнството на факла или стреломет.

В края на всеки ден, след като майсторите си тръгвали, строителят, изправен сам на непрекъснато извисяващия се връх, се уверявал, че е надминал още по-високи стени и дървета. Оставал там до късните часове, погълнат от разни планове за още по-величествени грамади. Почитта на онези, които пъптели из строежа по време на празничните дни, посветени на светци, и висели по неодяланите греди на скелето като моряци по рейки или като кацнали на клонки пчели, без да обръщат внимание на варта или прахоляка, или на падащите отломки от камъни, допринасяла не по-малко, за да подхранва самочувствието му.

Най-после настъпил и празничният ден за Кулата. Под съпровода на виоли последният камък бавно се издигнал във въздуха и докато отеквали оръдейни залпове, ръцете на Банадона го поставили най-отгоре. След като наместил камъка, Банадона се изправил, скръстил ръце и се загледал в белите върхове на сините Алпи на сушата, и в още по-белите ридове на още по-сините Алпи край морето – гледки, които не се виждали от равнината. Не се виждали и очите му, обрънати надолу, когато като екот от оръдия до ушите му стигнал взривът от ръкоплясканията на хората.

Това, което ги разтърсило толкова силно, било да видят колко спокойно стои строителят на височина от триста стъпки на площадка без парапет. Само той би се осмелил да го направи. Но последният резултат бил следствие от това, че Ба-

---

* Полето около Вавилон, където се сливат Тигър и Ефрат.

надона периодично и дисциплинирано се качвал горе при все по-голяма височина.

Вече не оставало почти нищо, освен камбаните. Те във всяко едно отношение трябвало да са в унисон със своето местилище.

По-малките били отлети успешно. Последвала ги богато украсена камбана с особена направа, предвидена да бъде окачена по различен от дотогавашния начин. За отбелязване е също, че тази камбана имала определено предназначение – въртяла се в кръг и била свързана с часовник, направен по същото време.

Камбанарията и часовниковата кула обаче били обединени в едно пространство, макар че преди това по принцип се строели отделно, както и до ден днешен си личи по *Кампаниле* и *Торе дел ороложо** на свети Марко.

Именно за тази огромна, великолепна камбана леярят приложил дръзките си умения. Напразно някои от недотам възхитените местни управници го предупредили с думите, че макар кулата да е дело на титан, все пак трябва да се постави граница на възможната тежест на люшкаща се грамада. Ала майсторът не се разколебал и приготвил гигантски калъп с вдълбани митологични символи. Запалил огън от балсамови ели, смесил калай и мед и като добавил много сребро, осигурено му от гражданския дух на благородниците, излял сместа в калъпа.

Разнеслият се звук бил като вой на кучета. Работниците се сепнали. Заради уплахата им имало опасност камбаната да пострада непоправимо. Безстрашен като Седрах**, Банадона се втурнал през жаравата и цапардосал главния виновник с тежкия черпак. От удара се отчупило парче от главата на мъжа, цопнало в кипящата смес и веднага се разпаднало.

На следващия ден част от излятото внимателно била огледана. Всичко изглеждало наред. На третата сутрин с не

---

* Камбанарията и часовниковата кула на св. Марко във Венеция.

** От „Книга на пророка Даниил“: юдей, хвърлен в запалена пещ от цар Навуходоносор.

по-малко задоволство ступили още от калъпа. Накрая, като че изкопавали стар фараон в Тива, махнали целия калъп. Всичко изглеждало отлично, но се виждало странно петно. Ала понеже

Банадона не допуснал никой да присъства, докато проверявал положението, той скрил недостатъка под някаква замазка, каквато само той можел да изобрети.

Такава грамадна отливка означавала голяма гордост за майстора; нещо, което държавата също трябвало да почете. На човекоубийството не обърнали внимание. Според благодетелите постъпката се дължала единствено на внезапен изблик на естетически гняв, а не на престъпни наклонности. Ритник от арабски жребец: свидетелство не за порочност, а за благородна кръв.

Съдията не намерил Банадона за виновен, свещеникът опростил греха му – нито една гузна съвест не би пожелала повече.

Като почели кулата и нейния строител с ново празненство, жителите на републиката присъствали на окачването на камбаните и часовника по време на пищни забавления, надминаващи предишните.

Последвали месеци, през които Банадона продължил да бъде все така спокоен. Разбрало се, че е зает да прави нещо по камбанарията с намерението да я довърши така, че да надмине всичко, постигнато дотогава. Повечето хора си мислели, че ще прави отливка, както бил отлял камбаните. Ала онези, смятащи, че са надарени с дълбоко проникновение, клатели глави и намеквали, че ненапрасно изобретателят не споделя идеята си. Междувременно, благодарение на неговата изолираност, работата му била забулена повече или по-малко в тайна, и то от онези, които се смятат за забранени.

Не след дълго Банадона доставил в камбанарията нещо тежко, увито в тъмен на цвят чувал или пелерина: така изглеждат понякога изящните скулптури или статуи, предвидени да бъдат сложени за украса пред новопостроена сграда – архитектът не желае да показва статуята пред критични очи, докато не е завършена и поставена на определеното

за нея място. Такова впечатление се получавало и сега. Ала щом предметът бил изтеглен горе, един присъстващ на това наблюдател забелязал (или поне така му се сторило), че товарът не е съвсем неподвижен, а в известен смисъл е гъвкав. Накрая, когато скритото нещо било вдигнато нагоре докрай и се виждало неясно от долу, то като че ли по своя воля пристъпило в камбанарията, сякаш леко подпомогнато от крана, и един прозорлив стар ковач, който се намирал там, се осмелил да сподели подозрението си, че става въпрос за жив човек. Сметнали предположението за глупаво, но то събудило голям интерес.

С известно противене от страна на Банадона главният магистрат на града и негов помощник (и двамата – хора на възраст) последвали онова, което било качено в кулата. Но когато стигнали до камбанарията, не били особено удовлетворени. Благовидно скрит зад приемливите тайни на своето изкуство за момента, изобретателят не дал обяснение. Магистратите поглеждали към увития предмет, който за тяхна изненада сега сякаш бил променил позата си или пък преди просто не успявали да го разгледат на яростния, оглушителен вятър навън. Сега нещото било седнало на някаква рамка или стол, намиращи се в плаща. Забелязали, че близо до горния му край има квадрат или гънка в материята, където или по случайност, или нарочно нишките от основата били отчасти махнати, а напречните нишки – тук-там разредени така, че се образувало нещо като решетка в тъканта. Не е сигурно дали заради слабия вятър, прокрадващ се през каменната дантела, или само заради превъзбуденото им въображение, но на мъжете се сторило, че долавят на пресекулки някакво леко, спираловидно движение в пелерината. От разтревожените им очи не убягвало нищо случайно или маловажно. Между другото мярнали в един ъгъл пръстена чаша, леко очукана и с малко утайка, и единият прошепнал на другия, че тази чаша е точно такава, каквато най-малкото на шега би могла да бъде поднесена към устните на бронзова статуя.

Ала като разпитали Банадона, той казал, че използва чашата, когато прави отливки, и опи-

сал употребата ѝ: с нея проверявал металните сплави. Добавил, че е попаднала в камбанарията съвсем случайно.

Отново и отново двамата мъже гледали втрещено наметката, сякаш пред тях бил подозрителен непознат с венецианска маска. Връхлетели ги всякакви неопределени страхове. Взели дори да се опасяват, че когато се спуснат долу, изобретателят, макар да бил без другар от плът и кръв, все пак нямало да остане сам.

Като се престорил, че тревогата им го забавлява, Банадона предложил за тяхно спокойствие да опъне грубо платно, използвано при строежа, между мъжете и предмета.

Междувременно се опитал да събуди интереса им към други неща, с които се занимавал. Сега, когато увитият предмет не се виждал, те не останали задълго безразлични към чудесата на изкуството му, разхвърляни наоколо; чудеса, засега показвани в незавършен вид, защото от качването на камбаните горе само строителят бил влизал в камбанарията. Той не позволявал да бъде направено от друг и най-дребното нещо, дори детайл, след като без голяма загуба на време можел сам да го свърши. Затова през изминалите няколко седмици всичкото време, което му оставало от тайните плановете, строителят посвещавал на това да доизпипва украсата на камбаните.

Сега особено привличала внимание камбаната, отброяваща часовете. Под усърдното длето се показала латентната красота на орнаментите както били, преди да бъдат скрити от помътняването, получаващо се при отливането; красота в своя най-свенлив, прелестен вид. Околовръст камбаната дванайсет фигури на уловени за ръце весели девойки с венци на главите не спирани да танцуват в кръг – олицетворение на часовете.

– Банадона – казал главният съдия, – тази камбана надминава всичко. Няма какво да се добави към нея. А! – възкликнал той, чул шум. – Това вятърът ли беше?

– Вятърът, екселенц! – бързо последвал отговорът. – Но във фигурите все още има грешки. Нуждаят се от поправка тук-там. Когато това стане и тази каменна грамада ей там... –

посочил той към платното, – когато този Аман*, както го наричам на шега... Не, не „този“, а „това нещо“... Имам предвид, когато това нещо Аман бъде закрепено на това високо „дърво“, тогава, господа, с радост ще ви посрещна отново тук.

Двусмисленото съотнасяне към предмета било донякъде причина безпокойството да се завърне. От своя страна обаче посетителите се въздържали да го споменават повече, защото вероятно не желали подхвърленото дете да разбере колко лесно е с помощта на своето плебейско изкуство да смути ведрото достойнство на благородниците.

– Е, Банадона, след колко време ще бъдете готов и часовникът ще заработи, за да отброява часовете? – попитал главният магистрат. – Интересуваме се от вас не по-малко, отколкото от работата ви, затова държим да сме сигурни, че ще успеете. Същото искат и хората, чувате как викат. Кажете точно времето, когато ще бъдете готов.

– Екселенц, утре очаквайте да чуете – ще чуете, дори ако не очаквате – странна музика. Тази камбана – посочил той камбаната, украсена с девойките с венци – за пръв път ще отброи един часа. Ще иззвъни точно когато ударът на камбаната раздели хванатите с любов ръце на Уна и Дуа. Значи утре, точно в един часа, отбелязан с камбанния звън тъкмо на това място – казал той и докоснал с пръст уловените ръце, – вашият покорен строител с радост ще приеме отново Ваши Светлости в безредието на работилницата си. Дотогава – сбогом, славни височества. Очаквайте да чуете камбанния звън на своя слуга!

С безизразно като на бог Вулкан лице, под което се криела пламнала като в пещ жарава, Банадона се придвижил с привидно уважение към отвора в пода, сякаш за да ги изпрати да си ходят. По-младият магистрат обаче, добър по душа човек, притеснен от нещо, което оприличил донякъде на язвително пренебрежение, спотайващо се под смирения външен вид на подхвърленото дете, и може би повлиян от това, че като цяло го заобикалят странни неща, тъжно отместил очи от говорещия, подир което погледът му се спрял с лошо

---

* Злодей от библ. книга „Естир“.

предчувствие върху изражението на непроменящото се лице на часа Уна.

– Защо е така, Банадона? – кротко попитал той. – Защо Уна не прилича на сестрите си?

– В името на Христа, Банадона – импулсивно се намесил след думите на помощника си главният магистрат, чието внимание за пръв път било привлечено от фигурата. – Лицето на Уна прилича много на лицето на пророчицата Девора, както я е нарисувал флорентинецът Дел Фонка.

– Със сигурност, Банадона – кротко обобщил по-добродушният магистрат, – вие сте имали предвид и дванайсетте девойки да са в едно и също весело настроение. Ала обърнете внимание, че усмивката на Уна изглежда фатална. Различна е.

Докато говорел по-благият магистрат, главният магистрат преместил въпросителния си поглед от него на изобретателя, сякаш нямал търпение да разбере как на несъответствието ще бъде обърнато внимание, и като се изправил в очакване, опрял единия си крак на ъгъла на отвора в пода.

Банадона казал:

– Екселенц, сега, като проследя вашия съсредоточен поглед, наистина забелязвам върху лицето на Уна някакво слабо подобие. Обаче, ако огледате камбаната околоръст, ще установите, че няма две лица, които да си приличат изцяло. Защото това е законът на изкуството. Но студеният вятър се засилва, а тези решетки не са достатъчна защита. Позволете ми, Ваши Светлости, да ви придружа поне малко по пътя. Старателно трябва да се грижим за онези, чието благоденствие е обществена отговорност.

– Във връзка с изражението на Уна вие споменахте, Банадона, че в изкуството има някакъв закон – отбелязал главният магистрат, докато тримата се спускали по каменната стълба. – Моля ви тогава да ми кажете...

– Извинете ме, екселенц, но някой друг път. В кулата е влажно.

– Не, трябва да се успокоя и да го чуя сега. Ето, тук има широка площадка, а през този отвор откъм подветрената страна не духа, затова пък влиза много светлина. Разкажете ни за този закон, и то подробно.

– Щом като настоявате, екселенц, трябва да знаете, че в изкуството има закон, забраняващ възможността да се правят копия. Може би помните, че преди няколко години изработих малък печат за вашата република, като за главно изображение на него използвах главата на вашия праядо, видния ѝ основател. Понеже се беше явила необходимост за нуждите на митническата служба да се слагат безброй печати върху балите и сандъците, направих гравюрите на цял метален лист, на брой сто. И макар че производението ми се състоеше от сто привидно идентични глави, каквито според мене ги смятат хората, при внимателен оглед на образите върху листа се вижда, че ако лицата се съпоставят две по две, между стоте няма две еднакви. Всички са гравюри от един и същи вид, но всеки печат е различен. При някои изражението е добронамерено, при други – неясно какво. Две-три лица, ако се разгледат отблизо, изглеждат прикрито зли, за което допринасят едва видимите вариациите на заштриховането около устата. А когато, екселенц, използвате този начин на гравирание и за ведрите изображения, каквито са дванайсетте направени от мен варианта, както описах, кажете – не можете ли да приемете така изобразените девойки, а Уна да е един от тези часове? На мен обаче ми харесва...

– Чуйте! Възможно ли е някой да ходи горе?

– От хоросана е, екселенц. Понякога пада върху пода на камбанарията от арката, където зидарията не е замазана. Ще трябва да го оправя. Както се канех да кажа, преди всичко на мен ми харесва, че законът забранява копията. Така се стига до изобразяването на приятни личности. Да, екселенц, тази странна, а за вас – и неопределена усмивка на Уна, както и вторачените ѝ очи, достатъчно се харесват на Банадона.

– Почакайте, сигурен ли сте, че горе няма жива душа?

– Няма, екселенц. Бъдете спокоен. *Не е човек*, хоросанът е.

– Не падаше, когато бяхме там.

– О, във ваше присъствие е по-добре да си знае мястото, екселенц! – угоднически казал с поклон строителят.

– Обаче Уна сякаш втренчено се взираше във вас – продължил по-благият магистрат. – Човек може да се закълне, че от нас тримата тя беше избрала вас.

– Ако е така, възможно е това да бъде заради по-нататъшните ѝ опасения, екселенц.

– Как така, Банадона? Не ви разбирам.

– Няма значение, екселенц, няма значение! Посоката на вятъра обаче се е сменила и сега духа през процепата. Позволете ми да ви придружа още малко, а после, с извинение, труженикът трябва да се залавя за работа.

– Може да е глупаво, сеньор – казал по-добродушният магистрат, когато от третата площадка нататък двамата посетители тръгнали сами, – но по някакви причини нашият велик изобретател доста ме озадачава. Преди малко, когато отговори толкова високомерно, той вървеше така, сякаш е Божият враг Сисара* от картината на Дел Фонка. Ами изображението на младата Дебора? Както и...

– Стига, стига! – прекъснал го главният магистрат. – Каприз някакъв. Дебора, така ли? А къде е тогава Яел**, ако мога да попитам?

– Ах, сеньор! – възкликнал другият, когато стъпили на земята навън. – Виждам, че сте загърбили страховете си заедно с влагата и мрака, но моите стракове остават дори на това слънце. Я чуйте!

Тъкмо били излезли, когато от вътрешната страна на входа за кулата се разнесе звук. Обърнали се и видели, че вратата е затворена.

– Промъкнал се е долу и я е затворил, за да не влезем – усмихнал се главният магистрат, – но го прави по навик.

Разпратили съобщение, че на идния ден час подир пладен часовникът ще бие и благодарение на изкусния изобретател ще прозвучи необикновен акомпанимент. А какви щели да бъдат мелодиите, все още никой не знаел. Съобщението било посрещнато с одобрителни викове.

---

* Зъл ханаански военачалник (биб.).

** Ханаанката, убила Сисара (биб.).

Цяла нощ около кулата имало лагер на гуляйджии и през горната ѝ част, където нямало прозорци, се процеждала светлина, която изчезнала с утринното слънце. Онези, които нетърпеливо чакали и може би вече не били съвсем на себе си, чули също така и странен шум, или поне на такъв приличал – не само звуци от механизъм, който звъни, но също и (поне така казвали) сподавени викове и оплаквания, каквито можела да издава някаква призрачна машина, която е затруднена.

Времето минавало бавно. Част от струпалото се множество прогонвало досадата с песни и игри, докато накрая грамадното слънце с неговите неясни очертания не се търколило като футболна топка по равнината.

По пладне от града пристигнала кавалкада от благородници, знатни граждани и гвардейци, също с музикален съпровод, за да почетат събитието.

Оставал само час. Нетърпението нараствало. Разгорещени мъже държали в ръце джобни часовници и поглеждали сегиз-тогиз малките им циферблати, а после отмятали назад глави и гледали към камбанарията, сякаш очите могат предварително да видят онова, което само ушите могат да доловят, защото засега на кулата нямало циферблат.

Стрелките за часовете на хиляди часовници сега били на косъм от фигура 1. В препълнената с хора долина настъпило мълчание, сякаш очаквали някой Шайло*. Изведнъж прозвучал глух, разпокъсан звук, в който нямало никакъв звън. Всъщност външният кръг от хора почти не го чул. Глух звук, който тежко долитал откъм камбанарията. В този миг всеки присъстващ се взрял в съседа си с празен поглед. После погледнали часовниците си. Навсякъде стрелката на часовете сочела... Навсякъде била вече отминала първата фигура. От камбанарията не се разнесъл камбанен звън. Множеството се развънувало.

Главният магистрат изчакал няколко минути, после помолил за тишина и извикал към камбанарията, за да разбере какво се е случило неочаквано там.

Отговор не последвал.

---

* Лице от староеврейската библия, в смисъл на „пратеник“.

Извикал повторно, после потретила.

Все така бил посрещан с мълчание.

По негово нареждане войниците разбили вратата и след като сложил стража, която да пази входа от наплива на тълпата, главният магистрат, отново придружен от помощника си, тръгнал нагоре по витото стълбище. На половината път двамата спрели и се ослушали. Не се чувал дори звук. Забързали и стигнали до камбанарията, но на прага ги спряла неочаквана гледка. Куче порода шпаньол, което те виждали за пръв път, ги било последвало чак до там и сега стояло и треперело, сякаш се било изправило пред скрито в храсти непознато чудовище или било надушило следа, водеща към един друг свят.

Банадона лежал проснат и потънал в кръв под камбаната, украсена с дванайсетте девойки с венци на главите. Лежал в нозете на Един часа – на Уна. По вертикала главата му била на една линия с лявата ѝ ръка, стисната от Два часа – от Дуа. Над него, навела лице като Яел над Сисара, докато го пробождала, се виждала фигура, която вече не била загърнатата в пелерина.

Виждали се крайниците ѝ; била облечена в люспеста броня, блестяща като тялото на водно конче. На ръцете имала белезници, но ги била вдигнала нагоре, сякаш се готвела отново да нанесе удар на падналата жертва. Единият ѝ крак бил подпъхнат под трупа, сякаш се готвела да го ритне.

Не е ясно какво точно последвало.

Естествено било да се предположи, че отначало магистратите няма да пожелаят личен контакт с онова, което виждат. Поне известно време се очаквало да стоят, обзети от съмнение или, повече или по-малко, ужасно уплашени. Сигурното е, че те извикали от долу да дойде войник с аркебуз. Някои добавят, че гърмежът от аркебуза, последван от свирепото жужене от скъсването на основна пружина, съпроводено с издрънчаване на метал, сякаш някой изпуска на настилката сноп остриета за мечове, се смесили, отекнали в равнината и принудили всички да вдигнат поглед към камбанарията, откъдето през решетките навън се провирали тънки серпентини от пушек.

Някои смятали, че било застреляно полудялото от страх куче. Други не го вярвали. Истината е, че никой повече не видял шпаньола и е възможно по някакви неизвестни причини той също да се намира в гроба, за който мислели, че е на увитата фигура. Защото каквито и да са били предишните обстоятелства, когато било приключено с първоначалната, инстинктивно породена паника и изчезнал поводът за основателен страх, двамата магистрати собственоръчно увидели набързо отново фигурата в захвърленото наметало и я оставили нависоко, където била сложена преди. Същата нощ тя била свалена тайно на земята, пренесена, без да види никой, до морски бряг, откарана далече в морето и потопена. По-късно при никакви извънредни обстоятелства, дори в часове на забавление, двамата не разкрили докрай тайните на камбанарията.

Неизбежно било при такава загадка да не е всеобщо мнението за съдбата на подхвърленото дете: че тя се дължи, повече или по-малко, на свръхестествени сили. Ала някои умове с недотам научна нагласа с лекота намирали друго обяснение. Във веригата от направените според обстоятелствата заключения може и да имало някои липсващи брънки, ала след като въпросното обяснение е единственото, изрично запазено от традицията (по липса на по-добро), ние ще го представим тук.

На първо място обаче е необходимо да бъде изложено предположението за цялостния мотив и начин, заедно с първоначалната причина за скрития замисъл на Банадона; предполага се, че гореспоменатите умове възнамерявали да проникнат както в душата на изобретателя, така и в събитието. Разкритието косвено ще включи съотнасяне с особени въпроси, от които никой не е пряко свързан с конкретната тема.

В онези времена, също както и сега, всяка голяма камбана издавала звук при движението на езика в нея, ако я дърпали с възгата или ако била удряна отвън от мъчноподвижен механизъм или от въоръжени с тежки чукове яки стражници, намиращи се в камбанарията или в будки на най-горната площадка, над която нямало покрив, в зависимост от това дали камбаната била сложена под стряха или оставена на открито.

Смятало се, че когато подхвърленото дете забелязало оставените на открито камбани със стражниците край тях, на него за пръв път му хрумнал този замисъл. Разположена върху висока греда или стълб човешката фигура, гледана изотдолу, губела толкова много от истинските си размери, че интелigentните ѝ черти се заличавали. Тя преставала да олицетворява личност. Наместо да проявява собствена воля, имала жестове, които доста приличали на автоматичните движения на телеграфните стрелки.

Понеже човешката фигура наподобявала кукления персонаж Пулчинела, докато Банадона размишлявал върху това, му хрумнало да изобрети някакво метално устройство, което да отбелязва с придвижване на механична стрелка настъпилия час, и то както го правели живите същества.

Нещо повече: когато Банадона видял как живият стражник на определени промеждутъци напуска поста си на покрива и отива до камбаната с вдигнат лост, за да я удари, той решил, че и неговото изобретение трябва да умее да се движи, а едновременно с това и да притежава – или поне да изглежда, че притежава – разум и воля.

Ако предположенията на онези, които твърдели, че са запознати с намерението на Банадона, били горе-долу точни, значи той по природа бил изобретателен. Но нещата не спирали дотук – те подмятали, че макар замисълът първоначално да наподобявал вършеното от стражника и да се ограничавал със създаването на негов изкусно направен заместител, въпреки неуспешните варианти, започващи с пигмейски и стигащи до титанични стрелки, първоначалните планове, както често става с творците, независимо от неизбежните отклонения в крайна сметка се оказали нечувано смели.

Банадона продължил да съсредоточава всичките си усилия върху движещата се фигура за камбанарията, но само като един вид по-нисше създание, нещо като гигантски илот, пригоден да разшири до невъобразима степен универсалните способности и величието на човечеството, като създаде нещо, равностойно на създаденото за Шест дни, като предостави на

света нов роб, по-полезен от вола, по-бърз от делфина, по-силен от лъва, по-хитър от маймуната, по-трудолюбив от мравката и по-енергичен от змиите, а търпението му да бъде като на магаре. Всички отличителни качества на Божиите твари, служещи на човека, в случая щели да бъдат доразвити и после да бъдат обединени в едно. Талос* щяло да бъде името на илота, когато станел готов. Талос – железният слуга на Банадона, а посредством него – и на хората.

Човек спокойно може да си помисли, че ако последните предположения за тайните на подхвърленото дете се окажели верни, значи Банадона е бил безнадежно заразен с най-безумните химери на своята епоха, надминавайки значително Алберт Велики** и Корнелий Агрипа***. Не смятали, че може да бъде обратното. Колкото и прекрасен да бил замисълът, колкото и той очевидно да преминавал предела не само на човешките изобретения, но и на сътвореното от Бога, всички били на мнението, че предвидените за използване похвати се ограничавали от приемливите рамки на здравия разум. Било потвърдено до степен, надхвърляща скептичното презрение, че Банадона не изпитвал интерес към носещите фалшива слава фантастични измислици на своето време. За разлика от визионерите метафизици, той например не бил стигнал до заключението, че между по-специалните механични сили и по-грубата животинска жизненост можела да бъде открита връзка, при която те да си съответстват. Също толкова малко общо имали неговите планове с въодушевлението на някои натурфилософи, които се надявали с физиологични и химични методи да стигнат до откритие за източника на живота, затова целта им била да се научат да създават живот и да го усъвършенстват. Още по-малко общо имал Банадона с племето алхимици, търсещи различни заклинания, с които в лабораториите да се появи изумителна жизнеспособност. Изобщо не си представял, както правели някои оптимистични теософи, че ако хората

---

* Меден великан, пазещ о-в Крит (старогр. мит.).

** Немски философ (1193/1206–1280) с всеобхватни познания.

*** Известен немски учен и окултист (1486–1535).

предано се възхищават от Най-висшестоящия, ще се сдобият с нечувани сили. Строителят бил практикуващ материалист и се надявал да осъществи замисъла си не по пътя на логиката, не с помощта на тигела*, нито пък с магии и молитви, а с обикновена наковалня и чук. Да проумее природата, да проникне в нея, да разкрие тайни извън нея и да осигури някой друг, който да я постави в негова услуга – нищо от тези неща, без изключение, не било негова цел. Искал – без да търси услуга от нищо неодошевено или одушевено – лично да се надпреварва с природата, да я надмине и да я управлява. Занимавал се с несъществени неща, водещи го към победа. За него олицетворение на здравия разум били свръхестествената сила, машинариите и чудесата. Прометей било името на героя на машините, а истинският Бог за него бил човекът.

Въпреки това при първата си крачка (що се отнася до експерименталния автомат за камбанарията) Банадона позволил на въображението си малко повече свобода; а може би онова, което изглеждало прищявка, било за него една косвена амбиция с практическа насоченост. Всъщност не бива да се смята, че за външния вид на създаването от камбанарията било търсено човешко уподобяване. То не е било създадено и според описанията в някоя древна легенда, колкото и те да са били нереални. Трябвало е да представлява организъм, който е оригинално творение. Колкото по-ужасно било то наглед, толкова по-добре.

Такива били предположенията за замисъла на изобретателя и за скритите му намерения. Тепърва ще стане дума как се стигнало дотам, че неочаквано настъпилата катастрофа преобърнала всичко наопаки, или по-скоро ще стане дума за какво можем да се досещаме.

Смятали, че в деня, предшестваш фаталния случай, след като посетителите на Банадона си тръгнали, той разопаковал фигурата, оправил я и я поставил на предвиденото място – в нещо като будка в единия край на камбанарията. С една дума,

---

* Огнеупорен съд за топене на метали. – Б.р.

през цялата нощ и през част от последвалата сутрин той бил зает да нагласи увития автомат, за да участва във всичко: да излиза от будката на всеки шейсет минути, да се плъзга по улелите като по релси, да се приближи към камбаната часовник с вдигнати ръце, на които имало белезници, и да удари по едно от дванайсетте места, където били хванати две по две двайсет и четирите ръце, а после да опише кръг около камбаната и като се върне в будката си, да остане там следващите шейсет минути, докато същият процес не бъде повторен. Междувременно камбаната посредством хитроумен механизъм се въртяла на вертикалната си ос, за да придвижи към спускащия се механизъм уловените две ръце на следващите фигури, за да удари два, после три часа и така нататък, чак до края. Камбаната била изработена от звънлива сплав (изкуството за направата ѝ загинало заедно с изобретателя), така че, когато двете ръце се разделяли, отеквала необикновена мелодия.

Ала магическият метал, заедно с магическата метална фигура, не отекнал нито веднъж от удар, който да раздели двете ръце, а улучил Банадона, за да го раздели с амбициозния му живот. Предполага се, че след като отпратил автомата в будката му, където да пропусне времето до следващия удар (щял да се появи със сигурност чак за един часа), и след като старателно смазал улелите, по които той да се плъзне, изобретателят побързал да се заеме с камбаната, за да завърши докрай изображенията. Като истински творец, той бил погълнат от работата си и сигурно взел да върши всичко във все по-голям унес, докато се опитвал да промени странното изражение на Уна, за което пред другите се престорил, че не го е грижа, но насаме се оказало, че все пак го притеснява.

Така че за този промеждутък Банадона не мислел за създаването, само че то мислело за него и вярно на предназначението си, спазвайки старателно предвиденото, напуснало поста си точно в нужния момент, тръгнало по добре смазаните релси, плъзнало се безшумно към маркираното място и като се прицелило в ръката на Уна, за да прозвучи звънтенето за един часа, улучило изпречилата се на пътя му глава на изобретателя, обърнат с гръб към

него, след което ръцете му с белезници на тях се върнали нагоре, в предишната си поза. Падналото тяло препречило пътя на автомата, така че фигурата останала там, все така наведена над

Банадона, сякаш посмъртно му шепнела нещо ужасно. Длетото било паднало от ръката на строителя, а шишето с масло се било разсипало върху железните улеи.

При този нещастен край републиката все пак почела редкия гений на изобретателя и предвидила за него грандиозно погребение. Решили голямата камбана – тази, чието отливане било застрашено от уплашилия се работник със злочеста съдба – да избие при внасянето на ковчега в катедралата. Най-силният мъж от околността бил определен да свърши това.

Ала когато носещите ковчега влезли в преддверието на катедралата, от камбанарията до ушите на хората стигнал само прекъсващ и злочастен звук, като при падането на лавина в Алпите. После всичко затихнало.

Като погледнали назад, видели, че кръстовидният свод на камбанарията е хлътнал навътре. По-късно решили, че якият селянин, на когото било поверено въжето на камбаната, обзет от желание веднага да се наслади на пълното ѝ великолепие, е дръпнал въжето надолу веднъж, но много рязко. Грамадата от полюшващ се метал, прекалено тежка за стойката си и кой знае защо необезопасена в горната си част, се откъснала от рамката си, изплъзнала се странично и като се прекатурила, паднала право на меката морава на триста стъпки по-надолу. Потънала наполовина, преобърната наопаки, и се изгубила от погледа.

Когато я изровили, установили, че основната пукнатина е започнала от малко петно на ухото и като го изчистили, видели, че там има измамно миниатюрен дефект при отливането, който явно бил замазан с някаква неизвестна смес.

Претопеният отново метал скоро заел мястото си в поправената горна част на кулата. В продължение на година метален птичи хор пеел мелодично в каменната камбанария с ажурни решетки и други украси. Но на първата годишнина от построяването на кулата рано призори, преди да се събере множеството, имало земетресение. Чул се силен, еднократен трясък.

Каменният бор с короната си, пълна с певци, се пречупил и паднал на земята.

Един сляп роб се подчинил на още по-слепия си господар и послушанието убило господаря му. Така създателят станал жертва на създаденото от него. Камбаната била твърде тежка за кулата, а главният ѝ недостатък се дължал на човешката кръв, направила пукнатина в нея. По този начин прекаленото самомнение довело до провал.